

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Pudasjärven kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kaupunginjohtaja Tomi Timonen, tomi.timonen@pudasjarvi.fi, 050 454 8230

tai

hallintojohtaja Seija Turpeinen, seija.turpeinen@pudasjarvi.fi, 0400 949 620

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Pudasjärven kaupunginhallitus 22.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Uudistus on pääosin kannatettava hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumisen sekä palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden näkökulmasta. Pudasjärvellä ja muissa Oulunkaaren kunnissa väestö on ikääntynyttä ja sote-palvelutarpeet ovat korkeat. Myös maaseutumainen toimintaympäristö ja pitkät etäisyydet tuovat erityispiirteitä palvelujen järjestämiseen. Kuntayhtymän alueella ja Pohjois-Pohjanmaalla kuntien kantokyvyssä ja resursseissa järjestää palveluja on merkittävää vaihtelua. Vahva maakunnallinen järjestäjä, jolla on vastuu huolehtia palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta voi turvata palvelujen yhdenvertaisuuden nykyistä rakennetta paremmin.

Huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että maakunnan eri alueiden erityispiirteet ja asukkaiden erilaiset tarpeet tulevat huomioiduksi maakuntajärjestäjän toimesta. Lisäksi tavoitteiden toteutuminen edellyttää riittävän rahoituksen turvaamista heti uudistuksen käynnistymisestä lähtien.

Pudasjärven kaupunki tuo myös esiin, että hyvinvointiin ja terveyteen sekä niihin liittyvien erojen kaventamiseen vaikuttavat myös monet muut tekijät kuin lakisääteiset sosiaali- ja terveystalvet. Esimerkiksi kuntien hyte-työllä, sote-järjestöjen panoksella sekä yhdyspinnoilla mm. sivistystalvetuiden kanssa on olennainen merkitys ihmisten hyvinvoivaan ja mielekkääseen arkeen. Uudistus tulisikin rakentaa siten, että yhteys kuntiin, sote-järjestöihin, yksityisen sektorin toimijoihin sekä muihin keskeisiin yhteistyötalvoihin säilyy tiiviinä myös tulevissa sote-maakunnissa.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen talvetuiden saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen talvetustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitotalvetuiden synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

On tarkoituksenmukaista, että maakuntajärjestäjä vastaa sekä sosiaali- ja terveystalvetuiden että pelastustoimen järjestämisestä. Ensihoidon tuella voidaan mm. lisätä kuntalaisten turvallista arkea sekä rakentaa uusia, monimuotoisia kokonaisuuksia kotiin vietävien sosiaali- ja terveystalvetuiden tueksi. Pohjois-Pohjanmaalla on käynnissä ensihoitotalvetuiden organisoitumiseen liittyvä selvitys, jonka tuloksista on tunnistettavissa hallinnollisia ja toiminnallisia hyötyjä ensihoidon ja sote-talvetuiden nykyistä tiiviimmästä integraatiosta. Synergiahyötyjen toteutuminen edellyttää kuitenkin tulevalta maakuntajärjestäjältä vahvaa ohjausta ja kyvykkyyttä.

Esityksessä arvioidaan puutteellisesti vaikutusta valmiuteen ja varautumiseen. Lisäksi on vaarana, että ehdotuksessa esitetyllä tavalla organisoidussa pelastustoimessa ei pystytä riittävällä tavalla ottamaan huomioon alueellisia eroja talvetutarupeessa, erityisesti harvaan asutun ja pitkien etäisyyksien kuntien alueella.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Demokratia toteutuu riittävällä tavalla mm. maakunnallisten toimielinten ja lakiesitykseen kirjattujen asukkaiden osallistumismahdollisuuksien kautta. Maakuntien vahva itsehallinnollinen asema ja demokratia ovat myös sidoksissa toisiinsa. Tähän liittyen jatkossa on tarkoituksenmukaista arvioida maakuntien verotusoikeuden toteutumista sekä vahvan valtioneuhjauksen keinoja.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

15 § ja 16 §:

Lakiesityksen periaatteena on, että lainanottovaltuus perustuisi maakunnan taloudelliseen kantokykyyn ja olisi perusteiltaan laskennallinen. Valtuuden määrittely tapahtuisi tilikausittain julkisen talouden reunaehtoien puitteissa. On huomioitava, että valtuus on laskennallinen eikä sen suuruus siten suoraan kytkeytyisi maakunnan investointitarpeisiin. Lisäksi merkille pantavaa on investointeihin liittyvä vahva valtion ohjaus, joka on osin ristiriidassa maakuntien itsehallinnon kanssa.

Lakiesityksessä ongelmaksi voi muodostua se, että maakuntien taloudessa ei ole käytännössä mahdollista varautua tulevien investointien rahoitustarpeeseen (korjausvelka ja uudet investoinnit). Lisäksi lakiesitykseen tarvitaan tarkempaa määrittelyä siitä, miten turvataan taloudellinen kantokyky ja rahoituksen riittävyys niissä maakunnissa, joissa on tiedossa mittavia kiinteistöinvestointeja, kuten

esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalle rakennettava Tulevaisuuden sairaala. Myös tässä haasteeksi tulee sote-rahoituslakiin sisältyvä malli, jossa tilinpäätökseen perustuva rahoituksen oikaisu tehdään takautuvasti koko maan tasolla eikä yksittäisen sote-maakunnan toteumaan perustuen.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittäväällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [(määrittelyjen epämääräisyys kuitenkin ongelmallista)]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

8 §: Laissa todetaan: ”Lisäksi sote-maakunnalla on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelun-tuotanto.” Termi ”riittävä” tulisi määritellä laissa tarkemmin.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Esityksessä tulee pitäytyä valtakunnallisten tavoitteiden osalta strategisella tasolla. Säännökseen on syytä kirjata muotoilu siitä, että maakunnalla säilyy päätäntävaltaa valtakunnallisten tavoitteiden soveltamistavasta alueellisiin olosuhteisiin soveltuvalla tavalla. Esityksestä voi poistaa kohdan, jossa viitataan mahdollisuudesta säätää valtakunnallisesti muita pelastustoimen kehittämiseksi tarpeellisia asioita. Kohta tarjoaisi avoimen valtakirjan säätelyn lisäämiselle, joka ei ole tarkoituksenmukaista.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

5 § Tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin

Tavoite koota erikseen määritettyjä palveluja suurempiin kokonaisuuksiin on hyväksyttävissä erityisesti toiminnallisista perusteista, joita pykälän perusteena kuitenkin ei mainita. Riippumatta koottavista tehtävistä, on jokainen maakunta pelastustoimen palvelujen tuottamisen osalta täysivaltainen. Koottavat tehtävät eivät synnytä maakuntien rakenteellista jakoa kahteen eri tasoon.

6 § Pelastustoimen palvelutasopäätös

Muutosesitys: lisätään maakunnalle velvoite kuulla kuntia pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Perustelu: Kunnilla tiedot toimintojensa riskitasoista, aluesuunnittelusta, rakentamisesta jne., joita pelastustoimi tarvitsee alueellisen riskitiedon kokoamisessa ja palvelutarpeen kartoittamisessa. Lisäksi kunnilla vastuu perusinfrastruktuurin tuottamisesta ja ylläpitämisestä, joilla on suora vaikutus maakuntien varautumiseen.

9 § Pelastustoimen neuvottelukunta

Muutosesitys: Perusteluosaan lisätään maininta, että pelastustoimen neuvottelukunta kuulee työssään kuntia.

Neuvottelukunnan ei tule olla ohjauksen, vaan (asiakas)palautteen käsittelyn rakenne. Neuvottelukunnan tulee kerätä palautetta pelastustoimen palveluista ja neuvottelukunnan työn puitteissa tulee kuulla mahdollisimman laajaa joukkoa pelastustoimen asiakkaita ja sidosryhmiä. Perusteluissa on mainittu pelastustoimen järjestökentän sekä pelastustoimen asiantuntijoiden kuuleminen, mutta ei kuntien kuulemista.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Esitys lisää merkittävästi valtion ohjausta pyrkien estämään maakunnan itsehallinnon pelastustoimen asioissa. Esityksessä kuvatut tavoitteet olisivat saavutettavissa nykyjärjestelmän puitteissa. Esityksessä valtion ohjauksen sellaisenaan väitetään tuottavan tavoitteiden mukaisen pelastustoimen kehityksen.

Sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuuden osa-alueella on päällekkäisyyttä sisäministeriön ja aluehallintovirastojen tehtävien välillä. Aluehallintovirastojen työn määrittäminen osaksi sisäistä valmistelua siten, että aluehallintovirastojen vuosittainen asiantuntija-arvio toimii osana sisäministeriön valtakunnallista selvitystä, on perustellumpaa kuin aluehallintovirastojen asiantuntija-arvion määrittäminen erilliseksi tehtäväksi. Lisäksi aluehallintovirastojen tehtäväksi on annettu palvelutasopäätöksen hyväksymismenettely ja palvelutason valvonnan tehtävä, vaikka sisäministeriölle esitetään useita elementtejä toiminnan suunnittelun ja toteutuksen ohjaukseen. Valtion tarvitessa ohjaustoiminteeseensa lisäresursseja, olisi perusteltua hyödyntää aluehallintovirastojen asiantuntemusta osana sisäministeriön sisäistä valmistelua ja säätää laillisuusvalvonta aluehallintovirastojen päätehtäväksi pelastustoimen osa-alueella.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä pääosin

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

ei pääosin

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

kyllä pääosin

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä pääosin

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Kysymys 36 (Uudenmaan/ Helsingin erilliskorjaus)

Pyrittäessä mahdollisimman yhtenäiseen sekä kehittämis- ja vaikutusmahdollisuuksiltaan tasavertaiseen maakuntapohjaiseen järjestämismalliin, minkään yksittäisen kunnan tai kaupungin nostaminen muiden yläpuolella sote-palvelujen järjestäjäksi ei ole millään perusteilla tarkoituksenmukaista.

Kysymys 39 (Kunnille maksettavat korvaukset omaisuusjärjestelyistä)

Ehdotuksessa kunnille maksettavan korvausmenettelyn laukaiseva taloudellisten menetysten raja-arvo (0,7 prosenttiyksikköä laskennallisesta kunnallisveron korotustarpeesta) on liian korkea. Lisäksi

kompensointiokustannuksia täytyy laskea esitystä laajemmin muun muassa irtaimen omaisuuden osalta. Kannatamme Kuntaliiton esittämää mallia laskentatavasta ja 0,25 prosenttiyksikön raja-arvosta kompensointiolle.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin [ks. kommentit myöhempanä]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin [ks. kommentit myöhempanä]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä pääosin

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

4 §, 5 §:

Sote-rahoituslakiin liittyen huomiota on tarpeen kiinnittää myös asiakas- ja käyttömaksuihin. On hyvä, että maksutuottojen väliaikaisella kasvulla ei ole suoraa vaikutusta yksittäisen maakunnan rahoitukseen. Toisaalta maksutuottojen väheneminen voi aiheuttaa maakunnalle haasteita rahoituksen riittävyyteen. On ongelmallista, että esimerkiksi osassa maakuntia tehtävät mahdolliset asiakasmaksujen korotukset saattavat heijastua koko maan tarkastelussa myös muiden maakuntien nettorahoitukseen.

7 §, 10 §, 36 §:

Lakiehdotuksen mukaan palvelutarpeen kasvu otettaisiin huomioon siten, että kustannusten vuosittainen nousu vastaa 80 prosenttia arvioidusta palvelutarpeen kasvusta (7 §). Tavoitteena on, että maakunnilla olisi kannuste kustannusten kasvun hillintään. Vuosina 2023-2024 arvioitu vuosittainen palvelutarve otettaisiin kuitenkin huomioon kokonaisuudessaan (36 §).

Lakiesityksen mukaan rahoituksen taso tarkistettaisiin vuosittain jälkikäteen vastaamaan toteutuneita tilinpäätöstietoja (10 §). Takautuva rahoituksen tarkistaminen kuitenkin tehtäisiin koko maan tasolla, joten rahoitusmalli ei ole yksittäisen maakunnan kannalta tosiasiallisesti kustannusperusteinen (10 §) vaan rahoitus kohdentuu maakunnille rahoituslain määräytymistekijöiden mukaisesti laskennallisena rahoituksena.

Lähtökohtaisesti tehostamiseen kannustavat rahoituslain elementit ovat kannatettavia. On myös myönteistä, että kustannusten kompensatio tehdään tilinpäätösten valmistuttua. Kuitenkin takautuva, koko maan tasolla tasattava laskennallinen rahoitusmalli ei tämän hetkisen arvion mukaan ole Pohjois-Pohjanmaalle rahoituksen yhdenvertaisuutta tukeva liittyen mm. nuoreen, mutta nopeasti ikääntyvään väestörakenteeseen.

10 §, 11 §, 26 §:

Maakunnalla on myös oikeus lisärahoitukseen (11 §, 26 §), jos rahoituksen taso ei muutoin turvaa perustuslain mukaisia riittäviä soten ja pelastustoimen palveluja. Lisärahoituselementti on tarpeellinen lisä rahoituskokonaisuudessa. Lähtökohtaisesti on myös hyvä, että maakunnan saamaa mahdollista lisärahoitusta ei automaattisesti oteta huomioon kyseisen maakunnan seuraavan vuoden rahoitusta korottavana tekijänä, vaan arvio tehdään erillisellä menettelyllä. Lisärahoitus ei siten suoraan vaikuta koko maan rahoituksen tasoon seuraavana vuonna, mutta se nostaa osaltaan jälkikäteen tehtävässä kustannusten tarkistuksessa huomioon otettavia maakuntien toteutuneita kustannuksia (10 §). Myönteinen muutos lainsäädännössä edelliseen hallituskauten verrattuna on

se, ettei yksittäisen maakunnan mahdollinen lisärahoitus myöskään automaattisesti vähennä muiden maakuntien laskennallista rahoitusta.

On kuitenkin todettava, että lisärahoitus ei ole kestävä ratkaisu sellaisen maakunnan palvelujärjestelmän pitkäaikaiseen rahoitukseen, jonka haasteiden taustalla on rakenteellisia tai muita vastaavia ongelmia. Näin ollen on perusteltua, että toistuva lisärahoituksen saaminen voi johtaa maakunnan arviointimenettelyn käynnistymiseen (sote-maakuntalaki 120 §, 121 §).

13 §, 14 §:

Uudistetut tarvetekijät ja painokertoimet (13 §, 14 §) pohjautuvat THL:n huhtikuussa 2020 julkaisemaan tutkimukseen (Häkkinen ym., 2020) ja sen tuleviin päivityksiin. Lakiluonnoksen perusteluissa tuodaan esiin, että tutkimus päivitetään ennen uudistuksen voimaantuloa ja siihen pohjautuen säädetään vielä vuonna 2022 vuodesta 2023 lähtien sovellettavista tarvetekijöistä ja niiden painokertoimista. Tietojen päivittäminen on myönteinen seikka, mutta toisaalta tämä aiheuttaa sen, että lausuntokierroksella tarvetekijöiden ja niiden painokertoimien lopullisia vaikutuksia Pohjois-Pohjanmaan rahoitukseen ei pystytä arvioimaan.

Uusien tarvetekijöiden ja painokertoimien hyödyntämiseen sisältyy useita ongelmallisia näkökohtia. Häkkinen ym. toteavat tutkimusraportissaan seuraavaa: ”Jotta tutkimusta voitaisiin hyödyntää valtionosuuksien laskennassa ja järjestelmän uudistustyössä, tulisi hankkeessa kerätyn aineiston sisältöä tarkentaa ja päivittää vuosittain.” Lakiesityksessä on tuotu esiin, että tarvetekijöitä ja painokertoimia tarkistettaisiin vähintään neljän vuoden välein. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarvetekijöiden painokertoimien päivittämisestä tarvittaessa vuosittain. Lähtökohtaisesti ajantasaisuus ja joustavuus rahoituksen kriteereissä ovat myönteinen asia, mutta toisaalta niiden hintana on rahoituksen tason ennustettavuuden heikkeneminen. Vakautta ennakkointiin toisi esimerkiksi se, että kriteerien muutos olisi mahdollista vain lainsäädännön kautta.

Häkkisen ym. esittämän mallin hyödyntämisen haasteet liittyvät lisäksi siihen, että aineistossa on kattavan kustannustiedon puuttuessa jouduttu käyttämään useita laskennallisia menetelmiä erityisesti sosiaalihuollon osalta. Samoin laskennan ulkopuolelle on jouduttu jättämään monia tekijöitä esim. työterveyshuollon vaikutuksiin liittyen. Ongelmia tuo myös se, että tutkimuksen perusjoukko on useamman vuoden jäljessä verrattuna rahanjakohetken väestöön erityisesti kuolemien, syntymien ja muuttoliikkeiden vuoksi. Samoin on huomioitava, että raportissa käytetyt kustannukset eroavat monista syistä johtuen THL:n tilastosta sekä kuntataloustilastosta.

Häkkisen ym. laskentamallissa sote-palveluiden tarveindeksi on laskettu painottamalla kolmen palveluryhmän (terveys-, sosiaali- ja vanhuspalvelut) tarvekertoimia kuntien tilinpäätösten mukaisilla kustannusosuuksilla. Palveluryhmien osuus kuitenkin vaihtelee maakunnittain ja tämä vaikeuttaa rahoituksen yhdenvertaista jakaantumista maakuntien välillä. On myös todettava, että sosiaalihuollon estimointitulokset poikkeavat osittain erittäin merkittävästi neljällä alueella, jotka toimivat tietopohjana tutkimuksessa (mm. Oulu). Tämä voi johtua eroista mm. sosiaalihuollon

kustannusten määrittelyssä, diagnoosien kirjaamisessa tai palvelujen tuotannossa. Lopuksi on vielä huomautettava, että tutkimuksen tietopohjassa on puutteita. Suurin aineisto-ongelma on, ettei sosiaalihuollon avohoitoa eikä ikääntyneiden toimintakykyä koskevia tietoja kerätä valtakunnallisiin rekistereihin.

Rahoituksen kriteerit ja painoarvot edellyttävät vielä kriittistä tarkastelua ja nykyistä luotettavampaa tietopohjaa ennen kuin niitä tulisi soveltaa maakuntien rahoituksen perustana.

15 §:

Yhtenä sote-maakuntien rahoituksen kriteerinä on myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (15 §), jonka on tarkoitus tulla mukaan rahoituselementiksi vuonna 2026. Lähtökohtaisesti on hyvä, että rahoitus kannustaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen maakunnissa. Summa on kuitenkin ainakin alkuvaiheessa pienehkö; esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan osalta arviolta noin 13,7 miljoonaa euroa. Lakiesityksen perusteissa on hahmoteltu alustavia kriteereitä hyte-kertoimelle. Lopullisista indikaattoreista, niiden painokertoimista ja laskennassa käytettävästä datasta säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella. On myönteistä, mikäli hyte-kerroin kannustaa maakuntia paitsi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön, mutta myös panostamaan tiedontuotannon laatuun ja raportointiin. Toisaalta on huomioitava, että hyteä ja ennaltaehkäiseviä palveluja koskevat tilastoaineistot edellyttävät tällä hetkellä kehittämistä. Samoin kriteerien säätämisessä tulee huomioida se, että ne eivät saa kannustaa maakuntia osaoptimointiin lisärahoituksen toivossa.

34 §:

Vuoden 2023 maakuntien rahoituksen tasoa (34 §) määritettäessä käytetään kunnittaisia vuoden 2021 tilinpäätöstietojen ja vuoden 2022 talousarviotietojen keskiarvoja, jotka on skaalattu vuoden 2022 tasoon. Maakuntien rahoituksen määrä tarkistetaan myöhemmin vastaamaan vuoden 2022 todellisia tilinpäätöstietoja, mutta tämä tapahtuu käytännössä vasta vuonna 2024. Talousarviotietojen käyttäminen tulevien maakuntien ensimmäisen vuoden rahoituksen pohjana on ongelmallista. Sosiaali- ja terveystalouden talousarviolaskelmat voivat olla liian tavoitteellisia kuntien kireä taloustilanne huomioiden. Myös COVID-19-epidemian talousvaikutuksia vuoden 2022 toteumaan on vielä mahdoton ennakoida. Maakunnan käynnistymisen ensimmäisiin vuosiin sisältyy merkittäviä talouspaineita mm. muutuskustannuksiin liittyen, joten rahoituksen riittävä taso tulisi turvata heti ensimmäisestä toimintavuodesta lähtien. Maakuntaan siirtyviä kustannuksia voisi arvioida esimerkiksi vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten keskiarvona vuoden 2022 tasoon korotettuna tai vähintään huomioida kuntien vuoden 2022 tilinpäätösennusteet mahdollisuuksien mukaan.

35 §:

Maakuntien rahoituksen tasoa arvioitaessa on lisäksi huomioitava seitsemän vuoden siirtymäaika (2023-2029), jolloin toimeenpantaisiin lakiesityksen mukainen siirtymätasaus (35 §). Siirtymätasaus tarkoittaisi Pohjois-Pohjanmaan osalta sitä, että käytännössä täysimääräisen laskennallisen rahoituksen taso saavutettaisiin vasta kuudentena vuonna eli 2028. Kansallisella tasolla pitkää

siirtymäaikaa voidaan pitää myönteisenä. Pohjois-Pohjanmaan osalta se kuitenkin viivästyttää olennaisesti täysimääräiseen laskennalliseen rahoitukseen siirtymistä ja siten asukkaiden palvelutarpeiden huomioimista valtion rahoituksessa. Lisäksi tiedossa on, että rahoituksen määräytymistekijät voivat asetuksilla muuttua periaatteessa vuosittain, joten rahoituslain ns. lopullisia vaikutuksia siirtymäajan jälkeen on Pohjois-Pohjanmaan osalta mahdoton arvioida.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

On ennakoitavissa, että uudistuksen valmistelu ja toimeenpano aiheuttavat merkittäviä muutuskustannuksia. Osa muutuskustannuksista syntyy jo ennen maakuntien muodostumista esimerkiksi hallinnollisiin valmisteluihin liittyen. Kriittinen kysymys maakuntien talouden kantokyvyn ja rahoituksen riittävyyden näkökulmasta on palkkojen harmonisointi. Viime aikaiset päätökset liittyen Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymään (Työtuomioistuin 2018:18) sekä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystuomiin (Työtuomioistuin 2019:82) antavat viitteitä siitä, että harmonisoinnin kustannus tulee olemaan todennäköisesti ennemminkin arvion yläpäässä.

Myönteistä on, että maakuntien rahoitusmallissa pysyväisluonteiset muutoksesta aiheutuvat kustannukset tulevat automaattisesti huomioiduksi toteutuneiden kustannusten perusteella tehtävän takautuvan kompensaation muodossa (10 §). Kriittikkiä on esitettävä kuitenkin siitä, että kompensaatiossa on käytännössä noin kahden vuoden viive ja lisäksi tarkastus tehdään koko maan tasolla, eikä yksittäisen maakunnan todellisten kustannusten perusteella.

Lakiesityksen ja vaikutusten arvioinnin olennainen puute on, että muutuskustannusten tasoa on pystytty arvioimaan vain karkealla tasolla ja näin ollen myöskään ei ole selkeää määrittelyä muutuskustannusten kompensaatiosta maakunnille. Pohjois-Pohjanmaa kannalta on kriittisen tärkeää, että muutuskustannukset korvataan maakunnalle täysimääräisesti mahdolliset nettohyödyt ja tehostamistavoitteet huomioiden.

Perustuslain näkökulmasta lähtökohtana on pidettävä sitä, että valtion rahoituksen tulee turvata sote-maakunnille riittävät taloudelliset edellytykset suoritua lakisääteisten tehtävien järjestämisestä. Kriittistä maakuntien järjestämistehtävän asianmukaisen hoitamisen turvaamiselle on nimenomaisesti valtion rahoituksen riittävyys ja sen oikea kohdentaminen. Tähän liittyen edellä kuvatut ongelmakohdat rahoituslaista tulisi korjata ja/tai tarkentaa, jotta maakunnilla on perustuslain edellyttämät tosiasialliset mahdollisuudet turvata lain edellyttämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut (perustuslaki 22 §). Samoin on huomioitava, että voimavarojen riittävyyttä tulee arvioida viime kädessä yksilöiden tarpeen, ei pelkästään keskimääräisen väestön tarpeiden perusteella.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

28 § Perustoimeentulotuen rahoitusvastuu (50 %) kuuluu jatkossa kokonaisuudessaan maakunnille, niin kuin vastuu muistakin sosiaalitoimen tehtävistä. Lakiluonnoksessa ei esitetä kunnalle mahdollisuutta järjestää sosiaalitoimen palveluita, joten myös kuntien rahoitusvastuu sosiaalitoimen palveluista tulee siirtää maakunnille.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Uudistuksessa veronmaksajan ja valtion asema on kiinnitetty. Myös maakunnat aloittavat toimintansa kunnista siirtyviä kustannuksia vastaavilla tuloilla. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa kaikki uudistuksesta aiheutuvat talouden muutosvaikutukset kohdistuvat kuntiin ja kuntatalous toimii näiden muutosvaikutusten tasaajana.

Uudistus muuttaa kaikkien kuntien verotuloja ja valtionosuutta. Lisäksi uudistus voi aiheuttaa suuriakin muutoksia kunnan verorahoituksen rakenteeseen eli verotulojen ja valtionosuuksien suhteeseen. Myös kunnan talouden tasapaino voi muuttua.

Suuria muutoksia esitetään lievennettävän viidellä valtionosuusjärjestelmään sisällytettävällä tasausmekanismilla. Viisiosainen tasausmekanismien kokonaisuus jää pysyväksi osaksi uuden kunnan valtionosuutta.

Kaupunkien ja kuntien elinvoima tulee turvata myös uudistuksen jälkeen

Uudistuksessa kuntien verorahoituksen rakenne säilyy. Kuntien verorahoitus muodostuu myös uudistuksen jälkeen kunnallis- ja kiinteistöverotuloista, osuudesta yhteisöveron tuottoon ja laskennallisista valtionosuuksista. Uudistus kuitenkin muuttaa useassa kaupungissa ja kunnassa verotulojen ja valtionosuuksien suhdetta.

Uudistuksessa kaupunkien ja kuntien suhteellinen velkaantuneisuus lisääntyy. Tällä voi olla vaikutusta kuntien investointien rahoitukseen ja investointikyvyn turvaamiseen.

Akuutit muutokset, esimerkiksi koronaepidemian vaikutuksia kuntatalouteen, tulee huomioida lakiluonnoksessa.

Heikentynyt kuntatalous ja koronavirusepidemia vaikuttavat uudistuksen laskelmiin. Uudistuksen rahoituslaskelmat – kustannusten ja tulojen siirto, kunnan talouden tasapainon muutoksen tarkastelu ja siitä johdettavat pysyvät tasauuserät – tehdään poikkileikkauksena.

19,1 miljardin euroa kustannuksia ja tuloja siirretään kunnista maakuntiin koronavuosien tietoihin perustuen. Kuntatalouden muuttunut tilanne, erityisesti koronaepidemia vaikuttavat juuri niihin vuosiin 2020-2022, joiden kustannus- ja tulotietoja käytetään uudistuksen laskelmien pohjana.

Koska koronaepidemia vaikuttaa kaupunkien ja kuntien tuloihin erityisesti vuonna 2020 ja menoihin myös vuosina 2021 ja 2022, uudistuksen pysyväksi osaksi kuntien valtionosuuteen jääviä siirto- ja tasausmekanismeja ei voi perustaa näiden vuosien tietoihin. Uudistusta tulee joko siirtää, lakiluonnoksessa esitetyjä laskentavuosia muuttaa tai siirto- ja tasausmekanismien laskennassa käytettävistä tiedoista tulee erottaa koronaepidemian vaikutus sekä tulo- että menopuolelta.

Uudistuksella ei saa olla vaikutusta kunnan talouden tasapainoon: enimmäismuutosten rajausta tulee olla +/- 0 €/as.

Uudistuksen lähtökohtana ja tavoitteena on linjattu, että kuntien talouteen kohdistuvat muutokset nykytilaan verrattuna ovat mahdollisimman pienet. Tämä on todettu myös lakiluonnoksessa.

Kuntien heikentyneen taloudellisen tilanteen ja koronaepidemian talousvaikutusten takia kunnat ovat nyt erilaisessa tilanteessa kuin edellisellä sote-uudistuskierroksella.

Lakiluonnoksessa hyväksytty +/-100 €/as enimmäismuutos on liian suuri muutos ottaen huomioon kuntien tämän hetken taloudellisen tilanteen ja erityisesti koronaepidemian vaikutukset.

Sote-uudistus ei saa muuttaa kunnan talouden tasapainoa puoleen tai toiseen. Enimmäismuutosten tasauksen tulee olla +/- 0 €/asukas.

Merkittäviä kuntatalouteen kohdistuvia päätöksiä tehdään vajain tiedoin

Lakien hyväksymishetkellä ei voida arvioida uudistuksen lopullista vaikutusta yksittäiseen kuntaan. Uudistukseen liittyvistä talousvaikutuksista keskeisin lakiluonnoksesta puuttuva osio on maakuntaverotus.

Myös sekä kuntavaikutuksiin että maakuntien rahoitukseen liittyen laskelmien keskeneräisyys ja päivittyminen uudistuksen edetessä johtaa siihen, että lopullisten, yhteismäärältään yli 20 miljardin euron vaikutusten tekeminen on mahdollista vasta syksyllä 2023, jolloin uudet sote-maakunnat ovat jo toiminnassa.

Heti uudistuksen voimaantulon jälkeen on oltava valmius tehdä tarvittavat korjausliikkeet kuntien rahoitusjärjestelmään.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä pääosin

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Arvonlisäverolaki 130 a §:

Esityksen mukaan kunnilla olisi mahdollisuus tarjota terveydenhuollon palveluita vapaaehtoisena palveluna. Kunnan omana tuotantona järjestämiin terveydenhuollon palveluihin liittyvät hankintojen arvonlisäverot saadaan 130§:n mukaisesti palautuksena. Jos kunta kuitenkin hankkii osan palvelusta alihankintana yksityiseltä palveluntarjoajalta verottomana terveydenhuoltopalveluna, niin esityksen mukaan kunnalla ei olisi oikeutta laskennalliseen palautukseen hankinnasta kuten nykyisin. Tämä aiheuttaisi hankintaneutraaliteetti ongelman. Myös kunnalla tulee tästä syystä säilyttää oikeus laskennalliseen palautukseen myös sote-palveluiden osalta.

Kyseisessä pykälässä esitetään säädettäväksi myös varhaiskasvatukseen liittyvästä laskennallisesta palautuksesta. Kohdassa viitataan 38 a §:n mukaiseen varhaiskasvatukseen, kun nykyisessä laissa puhutaan 38 a §:n mukaisesta sosiaalihuollosta. Nykyisessä verotuskäytännössä esiopetus katsotaan osaksi sosiaalihuoltoa. Lakiesityksessä sosiaalihuoltoon kunnilta kuitenkin rajattu laskennallisen palautuksen ulkopuolelle. Missään ei myöskään ole avattu sitä, että katsotaanko esiopetus tässä yhteydessä osaksi 38 a §:n mukaista varhaiskasvatusta. Laista ja sen perusteluista tulisi selkeästi käydä ilmi, että kunnalla on oikeus laskennalliseen palautukseen myös yksityiseltä palveluntarjoajalta hankitun esiopetuksen osalta.

Arvonlisäverolaki 130 §

Pykälän perusteluissa on sanottu, että "Kuntien olisi yhteisesti suoritettava valtiolle takaisin saamansa palautukset. Palautuksen takaisinperintämenettelystä säädettäisiin erillisellä lailla." Lakipaketissa ei kuitenkaan ole esitystä tästä erillisestä laista. Takaisinperinnän tavasta on sovittu vuonna 2001 (HE 130/2001) eikä nyt esitetyt muutokset anna aihetta muuttaa takaisinperintäjärjestelmää. Koska viittauksen mukaista lakiesitystä ei sisälly lakipakettiin, niin myös viittaus sellaiseen on syytä poistaa perusteluista.

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta 52 §:

Pykälässä viitatus 50 §:n mukaan varoja ja toimintaa voidaan siirtää niin sote-kuntiin kuin HUS-maakuntayhtymällekin. 52 §:ssä toimintaan liittyvien tappioiden siirtymisestä esitetään säädettäväksi vain sote-maakuntien osalta. Tappioiden tulisi siirtyä vastaavasti myös silloin, kun toimintaa siirretään HUS-maakuntayhtymälle.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Varainsiirtoverolaki

Voimaansaattolaisissa säädetään varainsiirtoverovapaudesta silloin, kun siirretään kuntayhtymät varoineen ja velkoineen sote-maakunnille. Esitetyt muutokset aiheuttavat täysin uuden tilanteen kuntien kiinteistöjen ja toimitilojen hallintaan. Tämä johtaa kenties jo ennen uudistusta, uudistuksen käynnistyttyä tai sidotun vuokra-ajan jälkeen tarpeeseen järjestellä kuntien kiinteistö- ja toimitilaomistuksia uudelleen. Nämä muutostarpeet ovat suoraa seurausta esitetyistä lakipaketista ja muutoksista kuntien toimintaan. Nämä kiinteistöjen ja muiden toimitilojen uudelleen järjestelyt ja mahdolliset yhtiöittämiset tulee vapauttaa varainsiirtoverosta uudistuksen yhteydessä niin, että järjestely voidaan toteuttaa verovapaasti vielä sidotun vuokra-ajan (3+1 vuotta) jälkeen.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde

sekä jaon muutosprosessi kriteereinään selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

- Uudistuksen muutuskustannuksia on vaikutusten arvioinnissa käsitelty vain karkealla tasolla eikä kokonaiskuvaa muutuskustannuksista tai niiden kompensatiosta pysty muodostamaan.

- Sote-kustannuskehityksen hillintää ja keinoja siihen tulisi arvioida kattavammin.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Tietohallintojärjestelmien muutuskustannuksia on arvioitu lainsäädäntömuutoksessa todennäköisesti alakanttiin.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimukseen yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

sote-integraatio

muuta, mitä?

- talous
- omaisuusjärjestelyt
- tietohallinto ja ICT
- viestintä ja osallisuus

(ei antanut valita useampia kohtia)

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Ottaako termi riittävästi huomioon pelastustoimen? Muuttuuko nimi, mikäli maakuntien tehtäväalat laajenevat jatkossa?

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Pohjois-Pohjanmaan sote-maakunta

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Turpeinen Seija
Pudasjärven kaupunki - Kaupunginhallitus, vastuuvaimistelijä
kaupunginjohtaja Tomi Timonen